

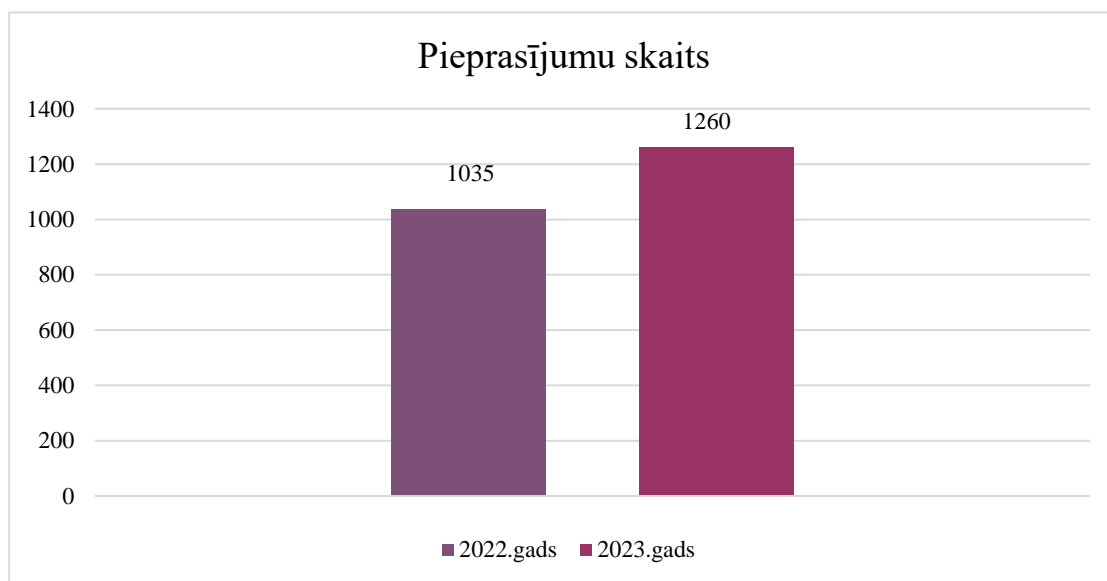
VALSTS NODROŠINĀTĀ JURIDISKĀ PALĪDZĪBA 2023.GADA DARBĪBAS REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI

Atbilstoši Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā noteiktajam viena no Tiesu administrācijas¹ (turpmāk – administrācija) funkcijām ir apsaimniekot valsts budžeta līdzekļus, kas paredzēti juridiskās palīdzības nodrošināšanai. Lai īstenotu šo funkciju, administrācija atbilstoši kompetencei slēdz juridiskās palīdzības līgumus ar personām, kuras saskaņā ar Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumu var būt par juridiskās palīdzības sniedzējiem, un norīko tos juridiskās palīdzības sniegšanai trūcīgām un maznodrošinātām personām, vai personām, kuras pēkšņi nonākušas tādā situācijā un materiālajā stāvoklī, kas tām liedz nodrošināt savu tiesību aizsardzību (stihisku nelaimju, nepārvaramas varas vai citu no personas neatkarīgu apstākļu dēļ), vai atrodas pilnā valsts vai pašvaldības apgādībā. Administrācija par sniegto juridisko palīdzību veic juridiskās palīdzības sniedzējiem apmaksu (tai skaitā zvērīnātiem advokātiem, kuri sniedz valsts nodrošināto juridisko palīdzību pēc kriminālprocesa virzītāja uzaicinājuma).

Administrācija ir apkopojusi un publisko 2023.gada darbības rezultātīvos rādītājus par valsts nodrošināto juridisko palīdzību.

I. Juridiskās palīdzības nodrošināšana

2023.gadā (turpmāk – pārskata periods) saņemti 1260 iesniegumi valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības pieprasījumam (turpmāk – pieprasījums), kas ir par 17,8% vairāk nekā 2022.gadā.

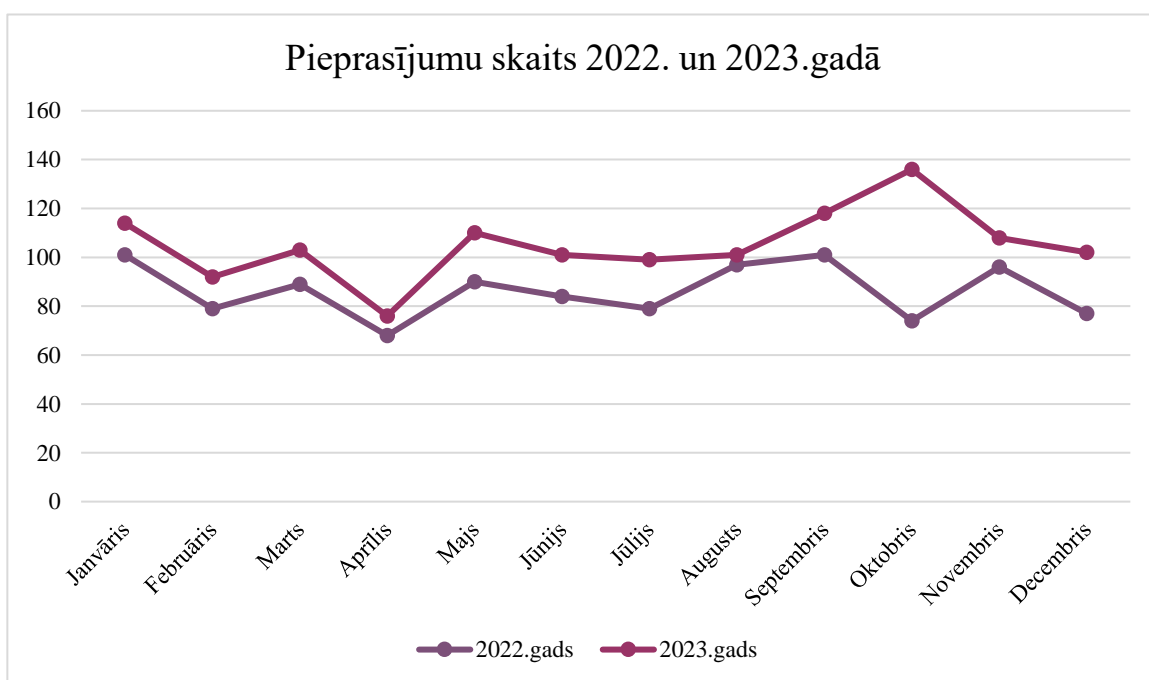
¹ Līdz 2023.gada 31.decembrim Juridiskās palīdzības administrācija, no 2024.gada 1.janvāra saistību un kompetences pārņēmeja Tiesu administrācija

Salīdzinot un vērtējot pieprasījumu skaitu pa mēnešiem, pārskata periodā tikai trīs mēnešos saņemto pieprasījumu skaits ir zem 100, pārējos deviņos mēnešos saņemto pieprasījumu skaits ir virs 100. Visvairāk pieprasījumu ir saņemti oktobrī (136), bet vismazāk februārī (92), aprīlī (76) un jūlijā (99). 2022.gadā tikai divos mēnešos saņemto pieprasījumu skaits bija virs 100.

Saņemto pieprasījumu skaita pieaugumu, salīdzinot pārskata perioda datus ar 2022.gadu, var izskaidrot ar pieprasījumu skaita palielināšanos lietās, kas saistītas ar vardarbības ģimenē jautājumiem. To veicinājuši aktīvāki sabiedrības informēšanas pasākumi par iespējām saņemt valsts nodrošināto juridisko palīdzību, kļūstot par vardarbības ģimenē upuri.

Pieprasījumu pieaugums ir saistāms arī ar administrācijas aktīvu informācijas izplatīšanu un skaidrošanu kā personas var saņemt valsts nodrošināto juridisko palīdzību, organizējot un novadot seminārus pašvaldību sociālo dienestu, policijas u.c. iestāžu darbiniekiem. Tāpat arī aktīvi izplatot informāciju sociālajos tīklos, veicot informatīvus pasākumus. Tajā skaitā vērā ņemams arī Tieslietu ministrijas sadarbībā ar administrāciju organizēts pilotprojekts², kas norisinājās laika posmā no 2023.gada 2.oktobra līdz 8.decembrim, un kura ietvaros Latvijas iedzīvotājiem vairākās pilsētās bija pieejama sākotnējā juridiskā palīdzība - bezmaksas konsultācija juridiskos jautājumos.

Pēc katras šādas aktivitātes ir īpaši jūtams zvanu pieaugums uz bezmaksas informatīvo tālruni.

² <https://www.tm.gov.lv/lv/jaunums/nosledzies-juridisko-konsultaciju-pilotprojekts>

Iedzīvotāji joprojām aktīvi izmanto administrācijas bezmaksas informatīvo tālruni 80001801, lai noskaidrotu jautājumus par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības saņemšanas iespējām. Pārskata periodā saņemti 2365 zvani, bet 2022.gada tika saņemti 2864 zvani. Savukārt kopumā uz bezmaksas informatīvo tālruni pārskata periodā saņemti 4259 zvani (gan par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības saņemšanas iespējām, gan par valsts kompensāciju cietušajiem saņemšanas iespējām).

Vērtējot datus par pakalpojumu pieprasīšanas kanāliem, tad joprojām lielākā daļa no pieprasījumiem tiek saņemti ar pasta starpniecību. Tomēr novērojams, ka personas aktīvi izmanto iespēju pieprasījumus iesniegt arī elektroniski (izmantojot elektronisko pastu) ar elektronisko parakstu. Salīdzinot - 2022.gadā elektroniski iesniegts 121 pieprasījums, bet pārskata periodā 198 elektroniski pieprasījumi, kas ir par 38,8% vairāk. Tāpat personas arvien biežāk izmanto iespēju iesniegt pieprasījumus, izmantojot oficiālo e-adresi. Savukārt, ierodoties iestādē klātienē, ir iespējams saņemt iesniegumu veidlapas, iepazīties ar aizpildīšanas paraugiem (zvanot uz iepriekš minēto bezmaksas tālruni, iespējams saņemt praktisku palīdzību veidlapas aizpildīšanā) un aizpildīto iesniegumu ievietot iestādes pastkastē.

Salīdzinot datus, jānorāda, ka pārskata periodā ne tikai ir saņemti vairāk pieprasījumu nekā 2022.gadā, bet attiecīgi labvēlīgo lēmumu skaits pret saņemtajiem pieprasījumiem procentuāli ir lielāks. 2022.gadā labvēlīgo lēmumu skaits pret saņemtajiem pieprasījumiem bija 66,6%, tad pārskata periodā tie ir 71,6%. Tas nozīmē, ka norit veiksmīga informācijas apmaiņa ar klientiem par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības saņemšanas iespējām, tādējādi veiksmīgi nodrošinot klientu apkalpošanu, tajā skaitā pa bezmaksas informatīvo tālruni tiek sniegta kvalitatīva, izsmeljoša un pietiekama informācija, lai persona rezultatīvi varētu aizpildīt un iesniegt pieprasījumu.

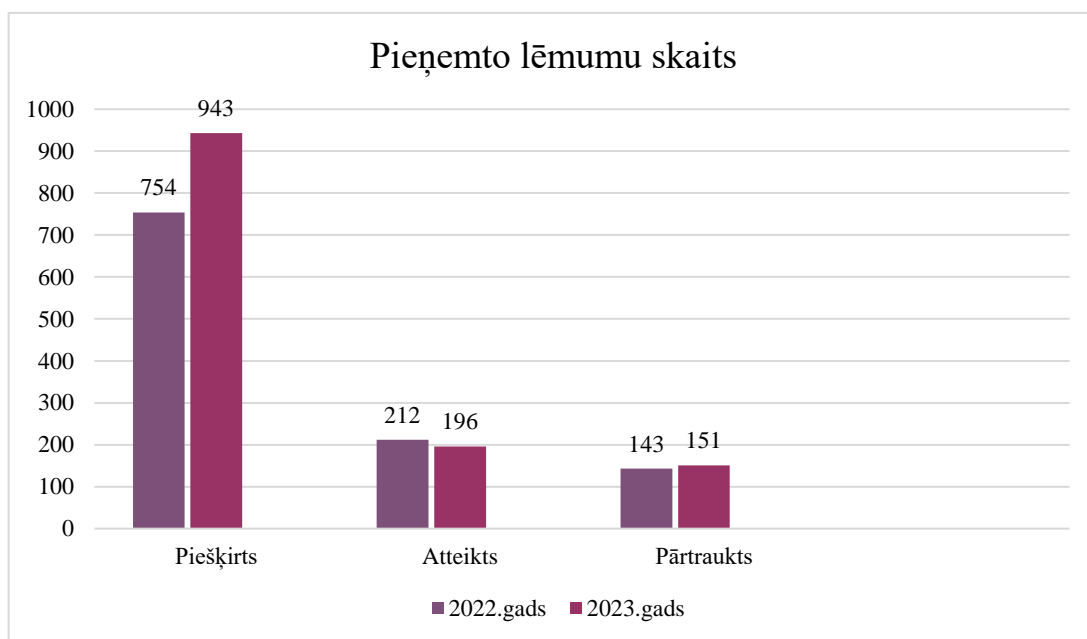
Pārskata periodā kopumā tika pieņemti 1316 lēmumi, kas ir par 13,9% vairāk nekā 2022.gadā (1132 lēmumi):

- 943 lēmumi par juridiskās palīdzības piešķiršanu;
- 196 atteikumi piešķirt juridisko palīdzību;
- 151 lēmums pārtraukt nodrošināt juridisko palīdzību;
- 19 cita veida lēmumi par valsts nodrošināto juridisko palīdzību.

Lēmumu skaita palielinājums salīdzinājumā ar 2022.gadu skaidrojams ar kopējo pieprasījumu skaita palielināšanos.

Pārskata periodā pieņemti 933 lēmumi par juridiskās palīdzības piešķiršanu civillietās, 13 lēmumi par juridiskās palīdzības piešķiršanu administratīvajās lietās, 1 lēmums par juridiskās palīdzības piešķiršanu Satversmes tiesas procesā un 3 lēmumi par juridiskās

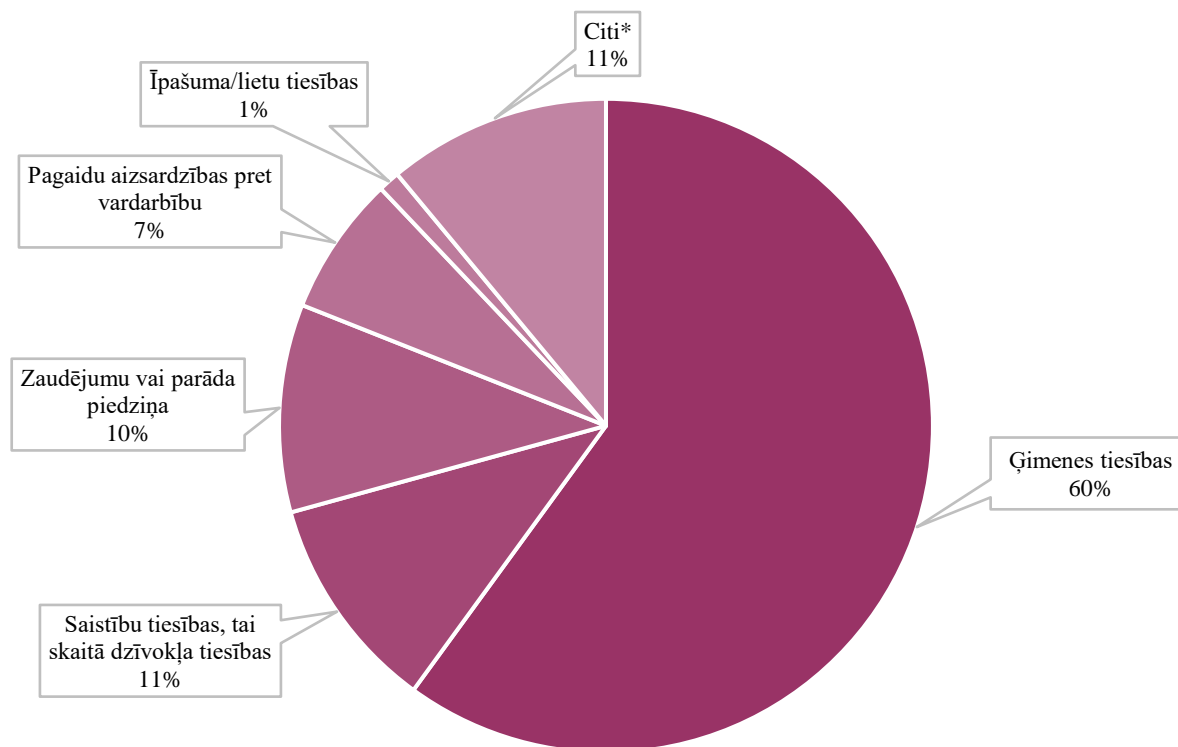
palīdzības piešķiršanu trauksmes cēlējam. Pārskata periodā saņemti 5 pieprasījumi par juridiskās palīdzības nodrošināšanu Satversmes tiesas procesā un 5 pieprasījumi par valsts nodrošināto juridisko palīdzību trauksmes cēlējiem. Salīdzinot ar 2022.gadu, pārskata periodā ir saņemti par 20% vairāk pieprasījumu par valsts nodrošināto juridisko palīdzību Satversmes tiesas procesā (2022.gadā 4 pieprasījumi), savukārt par valsts nodrošināto juridisko palīdzību trauksmes cēlējiem saņemti par 40% vairāk (2022.gadā 3 pieprasījumi).

Personas vēršas pēc juridiskās palīdzības dažādu strīdu risināšanai:

- ģimenes tiesībās (laulības šķiršana, uzturlīdzekļu piedziņa, paternitātes noteikšana, paternitātes pieņēmuma apstrīdēšana, saskarsmes tiesību noteikšana, pagaidu aizsardzība pret vardarbību, u.c.);
- saistību tiesībās un dzīvokļa tiesībās (īres un komunālo pakalpojumu samaksas strīdi, dzīvojamās telpas lietošanas tiesību izbeigšana un izlikšana no tās u.c.);
- zaudējumu un parāda piedziņas jautājumos;
- darba tiesībās (atjaunošana darbā, nesamaksātās darba algas samaksa, kompensāciju piedziņa);
- administratīvajās lietās, personai pārsūdzot bāriņtiesas lēmumu par bērnu tiesību un tiesisko interešu aizsardzību.

Pieņemtie lēmumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības piešķiršanu

* Satversmes tiesas process, administratīvās lietas par bāriņtiesas lēmumu pārsūdzību, rīcībspējas ierobežošana, darba tiesību jautājumi, mantojuma tiesības, maksātspējas process, trauksmes cēļēji, juridiska fakta konstatācija

Salīdzinot datus par lēmumiem, kas ir pieņemti 2023.gadā, var secināt, ka personas joprojām visvairāk vēlas risināt strīdus ģimenes tiesību lietās (60% no visiem pieprasījumiem), kas procentuāli ir vairāk nekā 2022.gadā (58%) un 2021.gadā (55%).

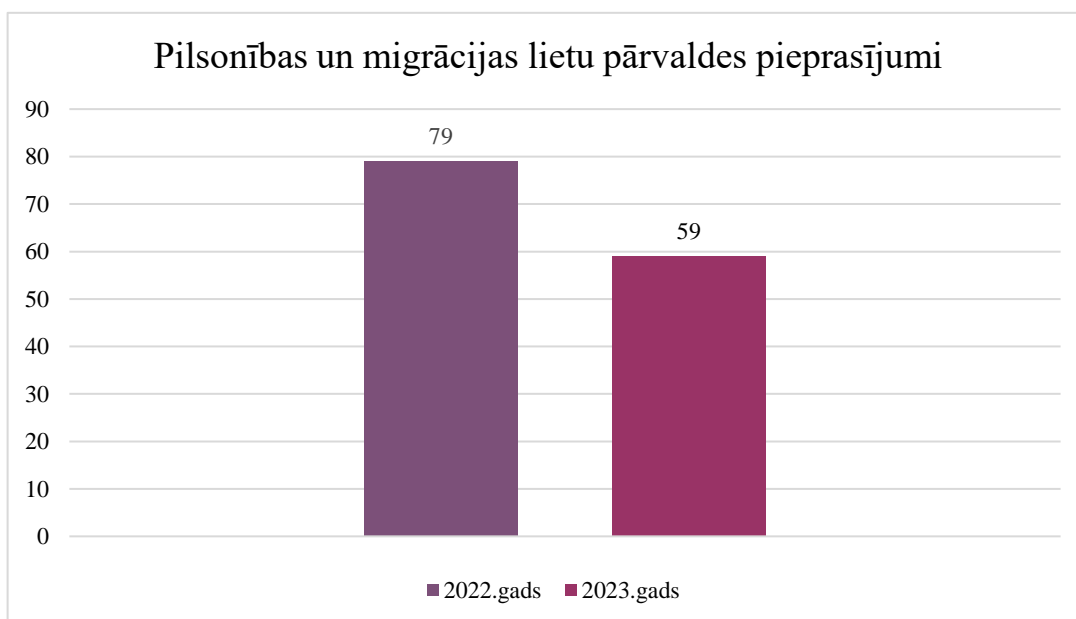
Joprojām ir novērojams arī augsts pieprasījums pēc juridiskās palīdzības saistību tiesību, tajā skaitā dzīvokļa tiesību jautājumos un jautājumos par zaudējumu vai parādu piedziņu.

Tomēr, salīdzinot datus pārskata periodā ar 2022.gadu, var secināt, ka ir krities pieprasījumu un pieņemto lēmumu skaits par zaudējumu vai parāda piedziņu (2022.gadā tie ir 16%). Savukārt pārskata periodā pieprasījumu un pieņemto lēmumu skaits ir līdzīgs ar 2021.gadu (10%).

Ņemot vērā tiesu statistiku, saistībā ar tiesā izskatāmo lietu skaitu jautājumā par parāda piedziņu, kā arī pieprasījumu skaita sarukumu valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības pieprasījumam minētajā jautājumā, secināms, ka, iespējams, juridiskās palīdzības

nepieciešamību ietekmējis Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likums. Personas vēlējušās parādsaistību jautājumus risināt minētā likuma ietvaros, kura regulējums paredz, ka šis process ir piekritīgs zvērinātiem notāriem, tas noris bezstrīdus kārtībā, un šajā procesā nav paredzēta valsts nodrošinātā juridiskā palīdzība.

Pārskata periodā saņemti 59 Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pieprasījumi valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības sniegšanai patvēruma meklētājiem, kas ir par 33,9% mazāk kā 2022.gadā. Saņemti 19 Valsts robežsardzes pieprasījumi nodrošināt juridisko palīdzību aizturētajiem ārzemniekiem, kas ir par 63% mazāk nekā iepriekšējā periodā. Minētais ir saistīts ar ārējās drošības situāciju kaimiņvalstīs un uz robežas, kur nodrošināta pastiprinātā Valsts robežsardzes kontrole.

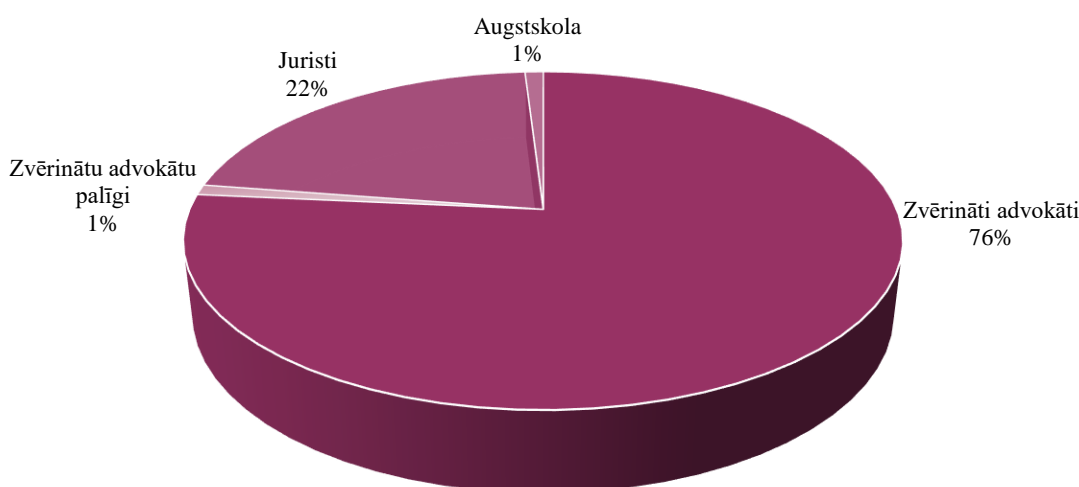
Pārskata periodā Tieslietu ministrijā apstrīdēti 6 lēmumi par valsts nodrošināto juridisko palīdzību, no kuriem 5 atstāti negrozīti un 1 atteikts izskatīt pēc būtības. Saņemtas 2 sūdzības, kurās apstrīdēts atteikums skatīt iesniegumu pēc būtības, un uz šīm sūdzībām Tieslietu ministrija sniegusi atbildes, norādot, ka administrācijas sniegtais skaidrojums atbilst Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma regulējumam. Pārskata periodā bija aktīvas 9 tiesvedības lietas, kurās Tieslietu ministrijas lēmumi pārsūdzēti Administratīvajā rajona tiesā, visās lietās pieteikumi noraidīti. Četrās lietās tiesas nolēmumi pārsūdzēti arī kasācijas kārtībā, visās lietās atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību. Uz 2023.gada decembra pēdējo dienu aktīvu tiesvedību nav. Salīdzinot ar 2022.gadu, apstrīdēto lēmumu skaits ir ievērojami samazinājies, proti, par 64,7%.

Lai nodrošinātu valsts nodrošināto juridisko palīdzību civillietās (t.sk. pārrobežu strīdos), administratīvajās lietās un Satversme tiesas procesos, administrācija slēdz juridiskās

palīdzības līgumus ar juridiskās palīdzības sniedzējiem (zvērinātiem advokātiem, zvērinātu advokātu palīgiem, juristiem, biedrībām, augstskolām u.c.). Uz 2023.gada decembra pēdējo dienu spēkā bija 102 juridiskās palīdzības līgumi, tajā skaitā:

- 78 ar zvērinātiem advokātiem;
- 1 ar zvērinātu advokātu palīgu;
- 22 ar juristiem;
- 1 ar augstskolu.

Juridiskās palīdzības sniedzēju sadalījums uz 2023.gada decembra pēdējo dienu

Analizējot datus par juridiskās palīdzības sniedzējiem 2023.gadā, var secināt, ka juridiskās palīdzības sniedzēju skaits ir samazinājies. Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, juristu un augstskolu skaits paliek praktiski nemainīgs, bet zvērinātu advokātu un viņu palīgu skaits samazinās. Novērojams, ka līgumu darbības laikā daļa zvērinātu advokātu palīgu kļūst par zvērinātiem advokātiem, kā arī ir daļa zvērināti advokāti un palīgi, kas neizsaka vēlmi atkārtoti slēgt līgumu ar administrāciju. Jānorāda, ka administrācija vērtē un ņem vērā juridiskās palīdzības sniedzēju sniegtās juridiskās palīdzības kvalitāti, atsaucību sniegt juridisko palīdzību norīkošanas procesā (ir bijuši sniedzēji, kas ilgstoši nav atsaukušies ne uz vienu no nosūtītajiem piedāvājumiem), līdz ar to ar vairākiem juridiskās palīdzības sniedzējiem līgumi ir izbeigti vai netiek pagarināti. Tāpat arī juridiskās palīdzības sniedzēji mazāk slēdz jaunus juridiskās palīdzības līgumus, kā arī netiek pagarināti līgumi uz atkārtotu termiņu juridiskās palīdzības sniedzēja noslodzes dēļ.

Pārskata periodā ir noslēgti 4 jauni līgumi ar juridiskās palīdzības sniedzējiem. Juridiskās palīdzības sniedzēji kopumā sniedz juridisko palīdzību 31 Latvijas pašvaldībā un lielākais juridiskās palīdzības sniedzēju skaits nemainīgi ir Rīgā.

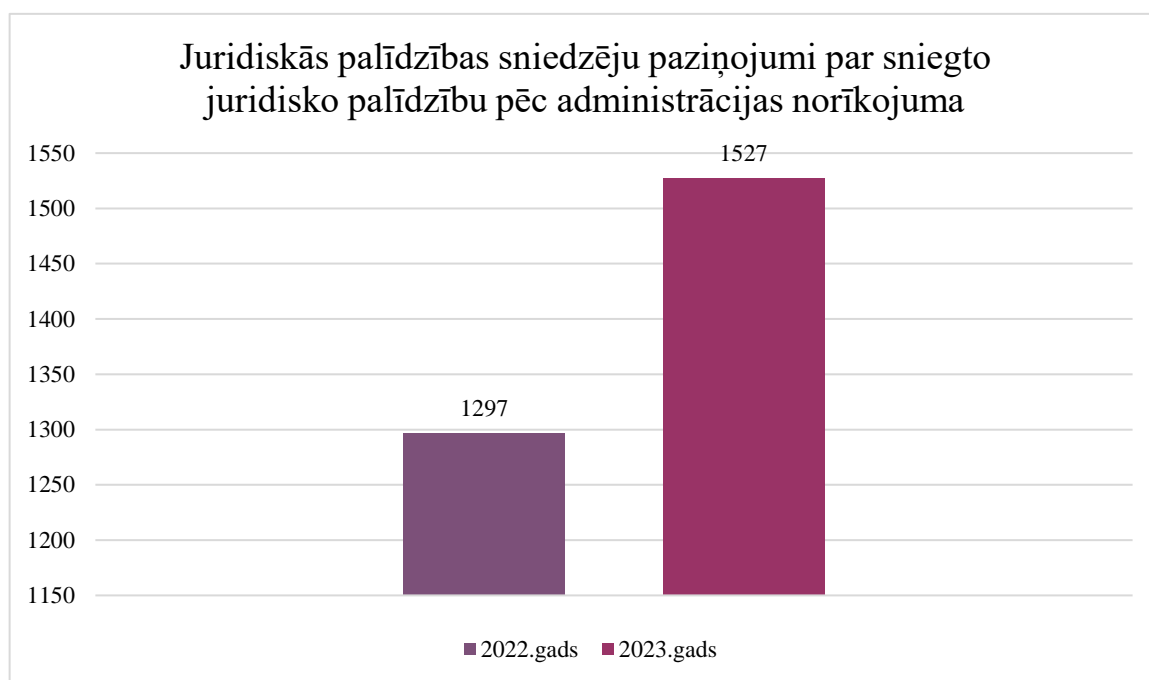
Sniedzēju skaita sadalījums pa apgabaliem:

- Rīgas apgabala teritorija – 61;
- Vidzemes apgabala teritorija – 7;
- Latgales apgabala teritorija – 13;
- Zemgales apgabala teritorija – 16;
- Kurzemes apgabala teritorija – 15.

II. Paziņojumu par sniegto juridisko palīdzību apstrāde

Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības nodrošināšanai pārskata periodā izmaksāti 1666270,81 *euro*.

Juridiskās palīdzības sniedzēju paziņojumi par administrācijas norīkojuma izpildi un juridiskās palīdzības sniegšanu civillietās, administratīvajās lietās un Satversmes tiesas procesā pārskata periodā saņemti par 15,06% vairāk, nekā 2022.gadā.

Juridiskās palīdzības sniedzēju paziņojumi kriminālprocesos par sniegto juridisko palīdzību pēc kriminālprocesa virzītāja uzaicinājuma saņemti par 3,71% vairāk, nekā 2022.gadā (2022.gadā 15414 paziņojumi, 2023.gadā 16008 paziņojumi). Par juridiskās palīdzības sniegšanu saskaņā ar Ārstniecības likuma 68.¹ pantu pārskata periodā tika saņemti 169 paziņojumi (2022.gadā 172 paziņojumi).

Izmaksātie naudas līdzekļi 2023.gadā par sniegto valsts nodrošināto juridisko palīdzību (euro)	1666270,81
administratīvajās lietās	17704,99
civillietās	110454,55
krimināllietās pēc procesa virzītāja uzaicinājuma	1519854,50
saskaņā ar Ārstniecības likuma 68. ¹ pantu	16829,73
Satversmes tiesas procesā	1427,04

Informācija apkopota 22.01.2024.